

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर

इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना

लेखा सदस्य श्री बासुदेव खनाल

फैसला

२०७९/०८० सालको निर्णय नं. ४५६

पुनरावेदन नं. ०७६-RB-००८६

पुनरावेदन दर्ता मिति:-२०७६।०७।०७

मुद्दा:- मूल्य अभिवृद्धि कर (आ.व.२०७०/०७१)।

जिल्ला रुपन्देही रानीगाउँ भैरहवा स्थित युनिभर्सल इन्स्टीच्यूट अफ एडभान्स }
स्टडीज एण्ड रिसर्च प्रा.लि.को तर्फबाट अधिकार प्राप्त कम्पनी सचिव जिल्ला } पुनरावेदक
रुपन्देही बुटवल उ.म.न.पा.वडा नं.१२ बस्ने राजु बस्नेत क्षेत्री.....१ }

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर.....१ }
श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाडौं.....१ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय :- ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी :- प्रमुख कर प्रशासक श्री शंकर प्रसाद खरेल

शुरु कार्यालयको निर्णय मिति :- २०७२।०५।२७

प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय :- आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाडौं

निर्णय गर्ने पदाधिकारी :- महानिर्देशक श्री विष्णुप्रसाद नेपाल

निर्णय मिति :- २०७६।०३।२७

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट :- विद्वान अधिवक्ता श्री सुरज श्रेष्ठ

प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट :- विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकर

अवलम्बित नजीर: *

आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको मिति २०७६।०३।२७ को निर्णय समेत उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) र मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ३२ बमोजिम पर्न आएको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाता श्री युनिभर्सल इन्स्टीच्यूट अफ एडभान्स स्टडीज एण्ड रिसर्च प्रा.लि. भैरहवा रुपन्देहीको आर्थिक वर्ष २०७०/०७१ को आन्तरिक राजस्व विभागबाट कर परीक्षणको लागि छनौट भै यस कार्यालयबाट कर परीक्षण गरी सोको मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको कर लेखा परीक्षण सम्पन्न भई प्रतिवेदनका आधारमा मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २९(१) बमोजिम कर, थप दस्तुर, ब्याज र जरिवाना समेत जम्मा रु.८,८४,४२२।- को प्रारम्भिक कर निर्धारण आदेश ठूला करदाता कार्यालयबाट करदाताको नाममा मिति २०७२।०५।१० मा जारी भएको।
२. ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७२।०५।१० मा जारी भएको प्रारम्भिक कर निर्धारण आदेश करदाताले मिति २०७२।०५।१४ मा बुझी लिई सो को जवाफ मिति २०७२।०५।२५ मा पेश गरेको।
३. ठूला करदाता कार्यालयको च.नं. १२६ को सो प्रारम्भिक कर निर्धारण आदेश अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २०(१) बमोजिम रु.७,१८,३२६।- कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा २९(१क) बमोजिमको जरिवाना रु.१,६६,०९६।-समेत जम्मा रु.८,८४,४२२।- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २९(३) बमोजिम अन्तिम कर निर्धारण आदेश जारी गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०७२।०५।२७ मा खडा भएको निर्णय पर्चा।
४. करदाता श्री युनिभर्सल इन्स्टीच्यूट अफ एडभान्स स्टडीज एण्ड रिसर्च प्रा.लि. भैरहवा रुपन्देहीले पेश गर्नुभएको जवाफ तथा प्रमाण कागजातहरु समेतको मूल्यांकन गर्दा निम्नानुसारको कर रकम रु.८,८४,४२२।- (अक्षरेपी आठ लाख चौरासी हजार चार सय बाइस रुपैयाँ मात्र) तिर्नु पर्ने देखिन आएको छ। उक्त रकम यो आदेश जारी भएको मितिले १५ दिन भित्र नेपाल सरकारको सर्वसंचित कोषमा दाखिला हुने गरी पुल्चोक ललितपुर स्थित एभरेष्ट बैंकमा रहेको यस कार्यालयको खातामा दाखिला गर्नु होला। यो आदेश जारी भएको मितिले १५ दिन भित्र कर नबुझाएमा जरिवाना, थप

दस्तुर तथा ब्याज लाग्ने व्यहोरा सूचित गरिन्छ भन्नेसमेत बेहोराको च.नं.२०५ को पत्रबाट मिति २०७२।०५।२७ मा करदाताको नाममा ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट जारी भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेशको सूचना।

५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७२।०५।२७ मा जारी भएको मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको अन्तिम कर निर्धारण आदेशको सूचना करदाताले मिति २०७२।०६।१७ मा बुझेको भरपाई मिसिल संलग्न रहेको।
६. मिति २०७२।०५।२७ मा ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ आ.व. २०७०/०७१ को लागि करदाताको नाममा जारी भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेश उपर चित्त नबुझाई करदाता श्री युनिभर्सल इन्स्टीच्यूट अफ एडभान्स स्टडीज एण्ड रिसर्च प्रा.लि. भैरहवा रुपन्देहीले प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७२।०८।१५ मा आन्तरिक राजस्व विभाग लाजिम्पाट, काठमाडौंमा पेश गरेको निवेदन पत्र।
७. मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ को दफा ८(३) बमोजिम ५० लाखभन्दा बढीको स्थायी संरचना निर्माण गर्दा दर्ता नभएका व्यक्तिबाट निर्माण गराएको भएतापनि त्यस्तो निर्माण दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराए सरह मानी कर दाखिला गर्नुपर्नेमा मूल्य अभिवृद्धि कर दाखिला नगरेको अवस्थामा कर निर्धारण गर्नु पर्ने, मूल्य अभिवृद्धि कर छुट हुने कलेज तर्फमात्र खपत भएको ईन्धनमा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि कर रु.१,४०,९७०।- र कलेज र अस्पताल दुवै तर्फको काममा प्रयोग भएका समानुपातिक आधारमा गणना गर्दा कर छुटको कारोबारमा प्रयोग भएको देखिई दाबी नपाउने रु.१,२८,७४४।- समेत जम्मा रु.२,६९,७१४।- नपाउने कर कट्टी दाबी गर्न नमिल्ने। तसर्थ नपाउने कर कट्टी दाबी गरेको पाइएकोले मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ को दफा २०(१)(ख) बमोजिम कर निर्धारण गरी सोमा दफा २९(१क) बमोजिम जरिवाना, दफा १९ बमोजिम थप दस्तुर तथा दफा २६ बमोजिम ब्याज समेत गणना गर्नुपर्ने भनी कार्यालयबाट भएको कर निर्धारण कानून सम्मत देखिएकोले निवेदकको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।०३।२७ मा भएको निर्णय।
८. करदाताले पूँजिकृत गरेको उल्लेखित संरचना निर्माण गर्दा व्यवहारिक आधार वा भुक्तानीमा अग्रिम आयकर कट्टी गरी भुक्तानी गरेकै आधारमा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएकासँग गराएको काममा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) को व्यवस्था आकर्षित हुने र संरचना निर्माण गर्दा रु.३४,५०,८५९।- को काम मू.अ.करमा दर्ता नभएकासँग गराएको हुँदा दफा ८(३) बमोजिम त्यस्तो निर्माण दर्ता नभएको व्यक्तिबाट भए पनि दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराए सरह मानी कर दाखिला गर्नु पर्नेमा मू.अ.कर दाखिला नगरेको अवस्थामा कर निर्धारण गर्नु पर्ने नै हुन्छ, मूल्य

अभिवृद्धि कर छुट हुने कलेज तर्फ मात्र खपत भएको इन्धनमा तिरेको मू.अ.कर रु.१,४०,९७०।- कलेज र अस्पताल दुवै तर्फको काममा प्रयोग भएको समानुपातिक आधारमा गणना गर्दा कर छुटको कारोवारमा प्रयोग भएको देखिई दावी नपाउने रु.१,२८,७४४।- समेत जम्मा रु.२,६९,७१४।- नपाउने कर कट्टी दावी गरेको पाईएकोले दफा २०(१)(ख) बमोजिम कर निर्धारण गरी सो मा दफा २९(१क) बमोजिम जरिवाना, दफा १९ बमोजिम थप दस्तुर तथा दफा २६ बमोजिम व्याज गणना गर्नु पर्ने भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेश र सोही आदेशलाई नै सदर गर्ने आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।०३।२७ मा भएको निर्णय समेत त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको जिकिर लिई करदाताको तर्फबाट मिति २०७६।०७।०७ मा यस न्यायाधिकरणमा पेश गरेको पुनरावेदन पत्र।

९. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकीलको कार्यालयलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७६।१०।१० मा भएको आदेश।
१०. यसमा यिनै पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गरी विचाराधीन ०७७-RB-०५९५ र आयकर ०७७-RB-०५९६ का मुद्दाहरू समेत लगाउ कायम गरिएको छ। साथै पेशी चढाई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।०४।१५ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

११. नियम बमोजिम पेशी सूचिमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाता युनिभर्सल इन्टिच्युट अफ एडभान्सस्टडिज एण्ड रिसर्च प्रा.लि.का तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ता श्री सुरज श्रेष्ठले ठूला करदाता कार्यालयबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारणको आदेश र सोही आदेश सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय समेत मिलेको नहुँदा बदर गरी पाउँ भनी प्रस्तुत गर्नु भएको बहस समेत सुनियो।
१२. प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकील कार्यालय, काठमाडौँका विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकरले शुरु कार्यालयबाट भएको मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारणको आदेश तथा सो आदेशलाई सदर गरी अन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकले गरेको निर्णय समेत कानून सम्मत नै रहेको देखिँदा सदर गरी पाउँ भनी गर्नु भएको बहस समेत सुनियो।
१३. करदाताका तर्फबाट लिइएका पुनरावेदन जिकिरहरू, दुवै तर्फबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, ठूला करदाता

कार्यालय ललितपुरबाट मिति २०७२।०५।२७ मा करदाताको हकमा भएको अन्तिम कर निर्धारणको आदेश र सो आदेशलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।०३।२७ मा भएको निर्णय मिलेको छ, छैन? करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने प्रश्नमा नै निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

१४. करदाताले पहिलो पुनरावेदन जिकीर पूँजीकृत संरचना (भवन) निर्माण गर्दा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएकासँग खरिद गराएको भनी मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गरेको र यसमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) आकर्षित नहुने भन्ने समेत जिकीर लिएको देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) अनुसारको व्यवस्था बमोजिम करदाताले मू.अ.करमा दर्ता नभएको व्यक्तिबाट भौतिक संरचनाको निर्माण गराएको हुँदा करदाताको हकमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २०(१) अनुसारको कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा २९(१क) बमोजिम २५% ले हुने जरिवाना तथा सोही ऐनको दफा १९(२) बमोजिम लाग्ने थप दस्तुर र दफा २६ बमोजिमको ब्याज असुल गर्न भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट अन्तिम कर निर्धारण भएको देखिन्छ। करदाताले आ.व. २०७०।०७१ मा थप भएको सम्पत्ति रु.१४,८९,८६,६५१।- मध्ये रु. १४,५५,३५,७९२।- खरिद कर बिजकबाट भएको र रु.३४,५०,८५९।- बराबरको खरिद मु.अ.कर बिजक विना भएको तथ्यलाई करदाताले नै स्वीकार गरेको पाइयो। मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) मा व्यवसायिक प्रयोजनका लागि निर्माण गरिने ५० लाख रुपैया भन्दा बढिको भवन निर्माण गर्दा दर्ता नभएको व्यक्तिबाट निर्माण गराएमा त्यस्तो निर्माण दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराएको सरह मानी कर दाखिला गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था उल्लेख भएको देखिन्छ। सोही उपदफाको स्पष्टीकरणमा “यस उपदफाको प्रयोजनको लागि “व्यावसायिक प्रयोजन” भन्नाले भवन, अपार्टमेन्ट, सपिङ्ग कम्प्लेक्स वा विभागले तोकेका अन्य यस्तै संरचना निर्माण गरी विक्री गर्ने एवं त्यस्ता संरचना चालू वा स्थायी सम्पत्तिको रूपमा लेखाङ्कन गरी आय आर्जनमा उपयोग गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ” भन्ने परिभाषा समेत गरेको देखिन आउँछ। करदाताले प्रस्तुत आ.व.मा भवन निर्माणको क्रममा पूँजीकृत गरिएको मध्ये रु.३४,५०,८५९।- मूल्य अभिवृद्धि कर बीजक विना निर्माण गराएको तथ्यमा विवाद देखिएन। विवादित भवन निर्माण करदाताले व्यवसायिक प्रयोजनको लागि गरेको तथ्यलाई स्वीकार गरेको र उद्योग आफैँमा व्यवसायिक र सेवामूलक भएकोले उक्त भवनलाई व्यवसायिक प्रयोजनले नबनाएको भन्ने जिकीर सँग सहमत हुन सकिएन। यसरी करदाताले यो आ.व. मा रु.१४,८९,८६,६५१।- मूल्यको भवन सम्पत्ति निर्माण गरेको र त्यस्तो भवन निर्माण कार्य गर्दा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएको व्यक्तिबाट निर्माण सामाग्री खरिद गरेको रु.३४,५०,८५९।- बराबरको निर्माण मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएको व्यक्तिसँग खरिद गरेको पुष्टी भएकोले मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा

७(१) अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर गणना गरी सोही ऐनको दफा २९(१क) बमोजिम जरिवाना,दफा १९ बमोजिम दस्तुर र दफा २६ बमोजिम ब्याज समेत लाग्ने जम्मा मूल्य अभिवृद्धि कर करदाताले मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) बमोजिम बुझाउनु पर्ने नै देखिन आयो। सानातिना तथा पटके खरिदलाई मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) को रोहमा राख्नु उचित छैन भनी लिएको पुनरावेदन जिकीरसँग सहमत हुन सकिएन।

१५. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकिर समानुपातिक कर कट्टी दावी अन्तर्गतको मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २९ को उपदफा (१क) तथा मूल्य अभिवृद्धि निर्देशिका अनुसार २० प्रतिशतले हुने जरिवाना र ऐनको दफा १९ र दफा २६ बमोजिम थप दस्तुर तथा जरिवाना गरेको कार्य कानूनसम्मत नभएको भन्ने सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २९ को उपदफा (१क) मा "यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम पालना नगरी करको दायित्व घटाएमा कर अधिकृतले विभागले तोकेको आधारमा कर विगोको पच्चीस प्रतिशतसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ। उल्लिखित व्यवस्था बमोजिमको कार्य यी पुनरावेदक करदाताबाट भए नभएको सम्बन्धमा दृष्टिगत गर्दा, करदाताले कर लाग्ने अस्पताल र कर छुटको कलेज तर्फ दुवै कारोबार गरेको देखिन्छ। दुवै तर्फ प्रयोग हुने इन्धन, मर्मतखर्च, स्टेसनरी, संचार र लेखापरिक्षण शुल्क आदिमा मूल्य अभिवृद्धि कर तिरेको वस्तु तथा सेवाको प्रयोगको आधारमा समानुपातिक कर कट्टी दावी गर्नु पर्नेमा सो गरेको नदेखिएकोले उक्त दावी अनुसार मू.अ.कर ऐन, २०५२ को दफा १७ ले गरेको व्यवस्था बमोजिम करकट्टी छुटको दावी लिन नमिल्ने अवस्था रहेको भन्ने स्पष्ट किटानी हुँदा हुँदै दावी गर्न नमिल्ने करकट्टी करदाताबाट माग भएको हुँदा करदाताबाट मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १७(१) र (२) तथा मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ को नियम ४०(३) र (४) को उल्लंघन भएको देखियो। यो स्थितिमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २०(१) बमोजिम कर निर्धारण गरी कार्यालयबाट मू.अ.कर ऐन, २०५२ को दफा २९(१क) तथा मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका बमोजिम २०% ले जरिवाना रु.५३,९४३/- साथै ऐनको दफा १९ र दफा २६ बमोजिम थप दस्तुर तथा ब्याज गणना हुने गरी भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेश र सो आदेशलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागबाट भएको निर्णयलाई अन्यथा मान्न मिलेन।

१६. तसर्थ माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट पुनरावेदक करदाता श्री युनिभर्सल इन्स्टीच्यूट अफ एडभान्स स्टडीज एण्ड रिसर्च प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं.३००६६२२५२) को आ.व.२०७०/०७१ को मूल्य अभिवृद्धि तर्फ अन्तिम कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०७२।०५।२७ मा भएको निर्णय

र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।०३।२७ मा भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. फैसलाको प्रतिलिपी सहितको जानकारी विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय काठमाडौँलाई दिनु।
२. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतीय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
३. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
४. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरू मिसिल ठूला करदाता कार्यालयमा पठाई रेकर्ड मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

बासुदेव खनाल
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

इजलास अधिकृत:- लक्ष्मी प्रसाद शर्मा

फैसला मिति:- २०८०।०२।२९।२

फैसला प्रमाणीकरण मिति:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँ, मुकाम ललितपुरको छाप